

hoditi ptuje kraje, ogledati bogata mesta, opazovati šege narodov; pa veseli ga tudi in zelo zanimiva ozirati se v pretekle čase, in pozvedati, kako je bilo „svoje dni“, kaj so ljudje počenjali, kaj so narodi trpeli; kako so se mesta stavila in širila, in kako zopet v krvavih vojskah razdevala; kako so vede in učenosti se zasajevale; o iznajdbah, o obertnji in kupčiji preteklih časov človek rad posluša.

Zatoraj meni „slovenski Gospodar“ pravo zadeti, ako v besedi priprosti in lahko umevni o preteklih časih kaj pové; meni željam svojih milih bralcev celó ustreči, ako jim iz zgodovine na prvem mestu razloži, kar je naj imenitnejega: kdaj in kako se je sveta Kristusova vera med Slovenci razširila?

Apostolsko delovanje po Slovenskem.

Osemnajst sto in petdeset let bo kmalu minulo, da so apostoli vsled povelja Gospodovega se po širokem svetu podali oznanovat sveto evangelje. Od kraja do kraja, od mesta do mesta, iz dežele do dežele, iz ednega dela sveta do drugega so šli in brdili narode „sedeče v smrtni senci“ malikovalstva.

Malikovalstvo je neizrekljivo nesreč razsulo nad uboge narode. Narodi niso poznali pravega Boga, Stvarnika vsih stvari, temveč molili so mesto Stvarnika stvar, vključali se bogovom, vlitim iz zlata, srebra ali brona, stesanim iz lesa, žganim iz ila. In ker pravega Boga, ki je vir vse resnice, poznali niso, je gospodovala laž vsepovsod. Zmedli so se jim vsi pojmi. Imeli so dobro za zlo in zlo za dobro, častili in povzdigovali so greh, krepost pa so zametavali. Ves njih up in vsa njih pričakovanja so bila navezana na zemeljsko in časno. Resnice o neumrljivi duši, o večnosti srečni ali nesrečni, so jim bile zakrite. Vsled tega so bile do konca spridene in spačene vse razmere družinske in državljanske. Krvave vojske, okrutna sužnost, in vse strasti človeške so neprenehoma teple narode malikovalske.

Sv. apostol Pavel v listu do Rimljanov*) to prežalostno stanje kaj živo opisuje rekoč: „Modre so se imenovali, pa so nespametni postali. Zamenili so veličastvo neminljivega Boga s podobo minljivega človeka, ptic in čveteronožnih živali in golazni. Zarad tega jih je Bog prepustil željam njih sreč, nečistosti, da so oskrunjevali svoja telesa sami nad seboj. Zamenili so resnico božjo z lažjo, ter častili in služili raji stvarjem, kakor stvarniku, kateri bodi čiščen na veke. Zatoraj jih je Bog prepustil nesramnim strastim.... da so delali, kar se ne spodobi ter so polni bili vsakoršne krivice, hudobije, nečistosti, lakomnosti, hudobnosti, polni nevošljivosti, ubijanja, krega, goljufije, potuhnjivosti; podpihovaleci, obrekovalci, Bogu mrzki, opravljiveci, preuzetni, napuhjeni, izmišljajci

hudobij, staršem nepokorni, nepremišljeni, razujzdani, brez ljubezni, brez zvestobe, brez usmiljenja.“

Ali te ni groza, gledati to podobo malikovalstva, kakor jo je načrtal sv. apostol? Ne boš li iz globočine srca hvaležen Bogu za predragi dar krščanske vere, ki je svet prerodila, človeštvo oblačila? —

V apostolskih časih so Rimljani gospodovali povsod. Njih premogočno cesarstvo je obsegalo vso južno in sredozemeljsko Evropo, vse dežele severne Afrike in velik kos zapadne Azije.

Tudi naša slovenska zemlja njim je bila podložna. Razdeljevala se je ob času rimske oblasti v tri dežele. Zemlja poleg Soče in jadranskega morja do julških planin se je štela k Istriji in Venciji in je spadala k Italiji; julške planine namreč, ki segajo od Triglava do Snežnika, so Italijo omejevale od te strani. Zemlja ob srednji Savi, doljni Dravi in Rabi se je prikladala Panoniji, in zemlja poleg gornje Save, gornje Drave in Mure je spadala k Noriku.

Mnogoteri spominki razodevajo, da so bili nekdanji Noričani in Panonci slovanskega plemena, in da kraji, po katerih zdaj prebivamo, so naša starodavna vlast.

„Od nekdanj prebiva tukaj moj rod,

Če ve kdo za drugega, naj pove odkod?“

Pomešani so bili z Rimljani in Grki. Prvi so bili kot gospodje in vladarji razpostavljeni vse povsod. Imeli so velika posestva, opravljali državne službe, vodili vojsko, zapovedovali v deželi, in dajali rimska imena krajem, ljudem in stvarjem. Razmera med Rimljani in prebivalci Panonije in Norika je bila kaj zelo podobna razmeri sedajni, ko so se Nemci med Slovence vrinoli in gospodujejo nad nami. Grki so bili naseljeni v Primorju in so imeli skoro da vse trštvo v svojih rokah.

Politični ogled.

Boljše ne moremo polit. ogleda ob novem letu početi, kakor da povemo ob kratkem, kaj da so sv. oča papež Pij IX. 23. dec. v konzistoriji ob priliki imenovanja 11 škofov, zmed katerih je tudi dosedanji kanonik, preč. g. Binder v Sentpolitani (Pölten), govorili. Kot namestnik kralja vseh kraljev oziraje se po vsem krščanskem svetu so med drugim rekli: Sv. cerkev se srdito preganja, in preganjanje meri na to, da se vniči. Vidi se to iz vsega, kar italijanska vlada namerjava, ki je duhovnike vojaški službi podvrgla, škofom učno pravico vzela in cerkvene posestva s težkimi davki obložila; posebno pa še iz tega, ker je drž. zboru predložila postavo, vsled ktere se imajo odpraviti vsi kloštri (razen onih, v katerih so vrhovni načelniki posamesnih, po svetu raztrošenih rodov.) Proti temu protestujejo papež

*) 1, 22—32.

in opominjajo predrzneže, ki se lotijo cerkvenih pravic, ostrih kazni, katerim prepadejo.

Potem omenjajo krutega preganjanja katol. cerkve na Nemškem, kjer si ljudje, ki niso naše vere in je tudi ne poznajo, oblast prilasčajo, da nauke in pravice kat. cerkve določevati hočejo. Pri vsem pa zvičajniki katoličane dolžijo, češ, da so le oni tega kiivi, ker nočejo pokorni biti državnim postavam, ki so pa cerkvenim nasprotne. — Obžalujejo tudi žalostno stanje katol. cerkve na Švicarskem in Španskem, in izrekajo slednjič svoje veselje nad tem, da so škofi in duhovniki vseh dežel tako stanovitni, ter vzajemno z vernim ljudstvom pravice sv. cerkve branijo.

Apostolska, odkritosrčna beseda papeževa vzbudila je velik hrup na Nemškem, kder skušajo posebno vladne novine kralja podkuriti, da pusti še bolj kruto proti katoličanom postopati. Čudno! Papež so po svoji dolžnosti le izrekli, kar je gola resnica; ti ljudje pa, ki se sicer hrustajo, da se papeža čisto nič ne bojé, si ne vedó zdaj miru najti, ko so papež le kar britko pritožbo izrekli nad groznimi krivicami, ktere so kat. poslanci v pruskem dež. zboru še vse ostreje šibali. — Ali se bo vlada spametovala ali ne, bomo brž slišali. Na zboljšanje razmer je vsej upati zdaj, ko je najhujši podpihovalec proti katoličanom, Bismarck namreč, odložil predsedstvo pruskega ministerstva, ter opravlja le samo vnenje zadeve dežele in države. Na njegovo mesto je stopil minister vojaštva Roön, ki ni tako jaren liberalce in luteran kot Bismarck.

Poglejmo še slednjič v svojo ožjo domovino. Na praznik sv. Štefana je bil g. dr. Srncec v Ljutomeru ter je od svojega delovanja kot poslanec volilec odgovor dajal. O političnih vprašanjih je malo povedal, in kar je povedal, bo javeljne zaupanje volilcev vtrdilo. Lani — je rekel — bil je za spravo med narodi, letos pa ni bilo prilike, v tej zadevi kaj storiti, sploh ne pripada deželni zborom pečati se z visoko politiko!! — Ko bi ne bi tega iz zanesljivega vira bili pozvedili, bi ne verjeli! Tako ne govori nje-den federalist, to je le stališče nemških ustavakov! Na Dunaju se nam posmehujejo v deželni zboru bi pa tndi ne semli poudarjati in tirjati narodnih pravic, češ, da to v visoko politiko spada!! Ni se torej čuditi, da so narodni volilec z glavami odkimavali in si mislili: Janko, Janko! ta pa ni prava.

Razne stvari.

 (Banka „Slovenija“) daje denes v našem listu (glej poslednjo stran) na znanje, da dobijo delničarji od 2. januarja počenši pri glavni blagajnici bankini v Ljubljani 5% obresti od časa, ko se je vsakemu delnica pripisala, do konca l. 1872. Obresti se štejejo od imenskega

(nominalnega) kapitala medčasnih listov, to je od 85 gld., na kolikor so bile akcije postavljene. Ker se pa ni 85 gld. vplačalo, marveč le 68 gld., dobi delničar na leto 4 gld. obresti od 68 gld. vplačanega denarja, kar je blizo 6 procentov.

Opominjamo toraj gg. delničarje, da pošljejo prvi kupon ali naravnoč banki v Ljubljano ali pa to opravi bližnji agent banke.

(Tudi za nas dobro.) Iz Bavarskega piše nekdo v „Vtldu“: Tukaj je v nekem mestu prav marljivo kat. pol. društvo, pri katerem se pa pri nagovorih vedno le kakih 6 društvenikov udeležuje. Da bi torej ne govorili vedno isti gospodje, se obrne odbor do mnogih udov, posebno pa do duhovnikov v mestu in v okolici s prošnjo, naj prevzamejo včasih kaki na govor. Obljubil je pa zmed vseh naprošenih le eden odločno, eden pa na pol. Zmed naprošenih je pisal eden, ki ni nič obljudil, to - le odboru: „S svojim pismom ste mi nakopali težek odgovor. Jaz, mlad in slab kaplan na kmetih, bi naj govoril v mestu, kder je vse polno učene gospode. Mnogim teh gospodov bi doneslo koristi, če naša konservativna stranka zmaga, od nas prostakov pa zdaj zahtevate, da napravimo prelom, v tem ko se mnogi „zmerne“ delajo in z omilovanjem na nas gledajo, ki se trudimo in poganjamo. Naša stranka zamore le zmagati, ako vsi skupaj od prvega do zadnjega, pogumno delamo duhom, peresom, močjo in — denarjem. To je resnica, kterej se ugovarjati več ne da. Ne nagovor enega ali več kaplanov, ampak če veljavni učeni močje pred ljudi stopijo, to bode društvu veljave in življenja dalo. — Nauk iz tega si pa naj vsak za se posname.

(Davek od biljarjev) se hoče po Francoskem vpeljati. V ta namen je gosposka v Parizu po vseh kavanah biljarje dala sešteti; iz tega pošteva povzamemo naslednjo mikavno novico: V Parizu je 6200 kavan in krčem; po vseh teh stoji 12.000 biljarjev, po mnogih 25—30. Od vsacega biljarja se bode 6 frankov davka plačevalo, kar bo zneslo samo za Pariz 720.000 frankov ali blizo 360.000 gold. našega denarja!

(Izpred mariborske sodnije.) Te dni pride neki spoštovani posestnik iz fare sv. Lovrenca v zasebni zadevi v mariborsko sodnijo in g. okrajni sodnik R. ga v slovenskem jeziku prijazno napoti k podređenemu uradniku. Ko pa ta zasliši slovensko besedo, naglo vstane, gre k oknu in pokaže slovenski stranki hrbet. Posestnik se nemški ponižno izgovarja, da le malo kaj nemškega ume; — in zdaj se nekoliko ohladi uradnikova nemčurska strast, da sprejme stranko. — Tako se nam je poročalo. Če je to res, vprašamo: Ali ste Vi, g. uradnik, prisegli na ustavo, ktero gotovo tudi Vi z vsemi ustavaki „visoko držite.“ In če ste prisegli na njo, znate li za § 19. te ustave? In če ga poznate, je li Vaše obnašanje takošno, kakoršnega sme vsak podložnik, naj si tudi na Pohorji prebiva, od c. k. uradnika,